

Gospodar in gospodinja

LETO 1941

8. JANUARJA

STEV. 2

Na pot v novo leto

Staro leto je prešlo. Prineslo je le malo veselja, pa mnogo skrbi, žalosti, draginje in trpljenja. Tudi našemu slovenskemu narodu ni prizaneslo, četudi nas je božja Dobrota obvarovala najhujšega, neposrednega vojnega gorja. A koliko lajšše bi bilo naše narodno življenje, ko bi imeli vsi stanovi več čuta za skupnost; ko bi se vsi kmetje čutili kot en kmet, vsi delavci kot en čelavec, vsi obrtniki kot en obrtnik! Koliko manj zavisti in razprtij bi bilo med nami! Kako mogočen bi bil kmet, ki bi bil organiziran v eno samo Kmečko zvezo, kako vpliven delavec in obrtnik, ki bi bila združena vsaka v svojo močno Zvezo združenih delavcev, oziroma v svojo obrtno zvezo! Kako lahko bi se potem pomenili med seboj ti organizirani stanovi tudi glede skupnih interesov, oziroma stvari, ki bi bile sporne med njimi. V edinosti je moč in rešitev posameznih stanov, pa tudi vsega našega naroda.

Zato pa proč z vsakim napuhom in prešernostjo med nami! Mi vsi, ki obdelujemo zemljo in rijemo s plugom po nji, da si pridobimo iz nje vsaj obstanek, smo kmetje. Ne dela kmeta število njiv, ne lepota živine, ne veličina gospodarskih poslopij, najmanj po redko kdaj polni mošnjček! Kmet je tisti, ki ima lastno zemljo in jo obdeluje, pa naj bo potem reven ali premožen, naj gospodari visoko v hribih ali v ravnini, naj ima denar v hranilnici ali pa vknjižen dolg v posojilnici. Isto velja za delavski stan in za obrtnika. Pred Bogom smo vsi enaki.

Ta zavest enakosti je prvi korak in predpogoj za našo edinost. Napuh pa in baharija, da je eden večji kmet ali čelavec ali obrtnik kot drugi, je netivo, ki podžiga ogenj prepira in razdvojenosti in teh in tudi vseh drugih stanovih.

Le skušajmo se med seboj, kako bi prekosili drug drugega v pridnosti, vestnosti, strokovni izobrazbi, poštenosti! A če hoče biti slehernik več kot njegovi stanovski tovariši, je to le zagozda, ki jo zabije sam hudobec med posamezne družine in cele stanove, da ne morejo priti do sloge in edinosti med seboj.

Kmet, ki ni zadovoljen s tem, da bi njive, ki jih ima, tudi obdelaval kolikor le mogoče dobro; kmet, ki za prihranjen denar raje kupi novo njivo kakor pa da bi izboljšal prepotrebno staro posestvo; gospodar, ki si sezida ob cesti lepo, ponosno hišo, dočim se mu zadaj na dvorišču duši živina v smraljivem, temačnem, brlogastem hlevu; ta kmet ne dela pravi Kmet, ki napravlja iz svoje hčere raje mestno gospo, kakor pa vrlo kmečko gospodinjo ali ki pošlje fanta, ki naj prevzame za njim gospodarstvo v latinske šole namesto na kmetijsko šolo, kjer naj dobi vsaj temeljne pojme o kmetijskem poklicu, tudi ta kmet ne postopa prav.

Če pa, prijatelj kmetovalec ali obrtnik ali delavec, za te niso na mestu besede »neumna bahavost, vnemarna starokopitnost, neznanje in nespamet,« potem blagor tebi! Bog bodi zahvaljen! Niso vsi taki! Toda vsi, tudi ti, kmet in delavec in obrtnik, trpiš zaradi teh razmer, zaradi needinosti in zaradi nepoučenosti v strokovno-poklicnih stvareh in v splošnem družabnem vprašanju. Ko bi bili mi kmetovalci, obrtniki in delavci iskreni in zaupni drug do drugega, ko bi se poučili prav korenito in do dna, kakšne blagoslove bi nam prinesla naša domovina Jugoslavija, če bi bila organizirana kot »stanovska« in ne kot »razredna« država, kakršna je danes (glej dr. Jak. Aleksič, Stanovska država), o kako vse drugače veselo bi postalo naše življenje in čelo! Kako bi se čudili napredku vseh

družabnih stanov, če bi naš narod in državo pravilno organizirali po načelih velikega misleca papeža Pija XI., ki nam jih je razvil v svoji okrožnici »Quadragesimo anno«, »Da bo pa ta organizacija

mogoča na zuna, moramo preoblikovati (reformirati) pred vsem sami sebe, svoje družine in občine; potem šele bo mogoče preoblikovanje celih okrajev, banovin in države.

ovfr.

Plemenska odbira pri govedi

Z umnim ovčarstvom je nujno v zvezi pravilna plemenska odbira ovac, predvsem pa plemenskega ovna. Največ grešijo naši ovčerejci s tem, da prepustijo za plemo premlade ovce in ovne, to se pa dogaja zaradi tega, ker so ovce in ovni stalno skupaj na paši in v hlevu. Ko so ovni stari 7—9 mesecev, že oplodijo ovce, ki so tudi stare komaj 9 mesecev. Taka ovca ne raste več, ostane majhna, telesno nerazvita ter daje vedno slabo potomstvo. Tudi oven, ki začne ploditi v starosti 9 mesecev, zaostane v rasti, telesno je nerazvit ter za plemo nesposoben.

Dober plemenski oven mora biti star najmanj poldrugo leto, preden ga rabimo za plemo. V tej starosti je že telesno razvit in ga lahko ocenimo, če bo za plemo sposoben. Plemenski oven mora biti pasemsko čist. Biti mora lepo razvit, popolnoma zdrav, živahen, posebno je pa pri plemenskem ovnu treba gledati na kvaliteto volne. Volna mora biti fina, zelo gosta, brez resastih niti; nadalje mora biti plemenski oven obrasel z volno po trebuhu, po nogah do kolen, po glavi do ušes in čela.

Dober plemenski oven da polovico uspeha v ovčarstvu. Če nimamo takšnega ovna doma v svoji čredi, si ga moramo za vsako ceno nabaviti drugod. Na enega ovna pride do 30 ovac v čredi.

Prav tako moramo odbirati za plemo tudi ovce. Ovco smemo pripustiti šele, ko bo stara eno leto in pol. V tem času mora biti ovca telesno razvita, pasemsko čista, imeti mora dobro volno in mora biti dobro obrasla. Le dobri, telesno popolnoma razviti ovni in ovce bodo dajali dobre potomce in izboljšali čredo.

Vsak ovčerejec, ki goji manjše število ovac in pase svoje ovce sam zase, si bo sam zase odbral, odnosno nabavil plemenskega ovna. Težje je odbirati in določiti plemenske ovne tam, kjer pase ovce več posestnikov skupaj na skupnih ovčjih pašnikih. V takšnih primerih moramo organizirati posebne ocenjevalne komisije, ki pregledajo vse ovne, preden gredo na

skupno pašo. Komisija bi morala najboljši ovne odbrati za plemo in jih spustiti med ovce, vse ostale ovne pa, ki so za plemo nesposobni, mora na kraju samem kastrirati. Znano je, da so ravno ti degenerirani in slabotni ovni pri oploditvi najbolj živahni. Ravno ti ničvredni ovni na skupnih pašnikih največ škodujejo naši ovčereji. Če bi se tak način licenciranja in odbiranja plemenskih ovnov izvajal na vseh naših skupnih ovčjih pašnikih, bi v nekaj letih znatno dvignili kvaliteto domače ovce, posebno pa kvaliteto volne. To komisijo za odbiranje plemenskih ovnov na skupnih pašnikih bi naj tvorili zastopniki dotične vasi ali občine ter en zastopnik oblasti. Takšne komisije bi se morale osnovati na vseh srenjskih pašnikih na Gorenjskem in v okolici Luč, Solčave ter v okolici Črne. Najlažje bi se dalo organizirati ta način selekcije ovac v ovčerejskih selekcijskih društvih, ki imajo svoj stalen selekcijski odbor.

Največ pa grešijo naši ovčerejci s tem, da pustijo oploditi premlade ovce ter uporabljajo za plemo premlade ovne. Ker so ovni stalno med ovcami poleti in pozimi, jih vsak čas lahko oplodijo in tako imajo ovce jagnjeta v vseh letnih časih. Dokazano je, da so jagnjeta, ki se izležejo v pozni jeseni ali pozimi, slaba, slabo rastejo in nikdar niso dobre plemenske živali. Ovca, ki ima jagnje, v tem času nima zelene hrane — paše, zato ji primanjkuje mleka za rast jagnjeta; prav tako tudi jagnje nima prave zelene hrane za svoj razvoj. Jagnjeta, ki so se izlegla spomladi, navadno prekosijo v rasti in razvoju jesenska in zimska, zato ker ima ovca spomladi zaradi paše dovolj mleka, razen tega pa ima jagnje kot prvo hrano zgodnjo spomladansko pašo, ki ima dovolj vseh snovi za njegovo rast. Prehrana ovac z jagnjeti je spomladi veliko lažja, cenejša in boljša. Zaradi teh glavnih in še drugih vzrokov mora umni ovčerejec uravnati svojo ovčerejo tako, da bodo ovce jagnjile le spomladi.

Najlažje je to doseči na ta način, da se ovni pasejo ločeno od ovac. Ovce bodo na ta način imele celo leto na paši mir pred ovni. Jeseni okrog 15. oktobra prepustimo ovne med ovce. Ovce, ki bodo v tem času oplojene, bodo jagnjile vse približno v istem času, to je konec februarja ali v začetku meseca marca. Za ovčerejca je veliko lažje delo, če se ojašnjijo vse ovce obenem, razen tega je pa tudi lažja plemenska izbira med ovci, ki so vse enake starosti.

Ko so vse ovce oplojene, to je konec novembra, moramo spet ločiti ovne od ovac. Breje ovce v hlevu ločimo od ostalih ter jih boljše krmimo.

Razumljivo je, da je pri nas pri večini ovčerejcev nemogoče urediti ta zelo koristen način reje, ker ni mogoče ovnov posebej pasti. Zato si pa moramo pomagati na ta-le način: ko gredo ovce spomladi na pašo, odberemo za plemo najboljšega ovna, ostale ovne pa kastriramo. Plemenskemu ovnu, ki ostane na paši med ovci, privežemo pod trebuh pred

spolovilo predpasnik iz usnja ali iz močnega blaga. Oven bo ovce na paši sicer nadlegoval, toda zaradi predpasnika jih ne bo mogel oploditi. V jeseni okrog 15. oktobra snamemo ovnu ta predpasnik. Tako ga pustimo med ovci, dokler ne oplodi vseh ovac. Pozimi v hlevu pa itak moramo imeti ovna ločenega od ovac. Če imamo ovna tudi v hlevu med ovci, mu moramo dati tudi pozimi predpasnik.

Ta način vzreje ima tudi to veliko prednost, da s tem lahko preprečimo oplo-ditev pri mladih ovcih in uporabo prem-ladih ovnov. Ovce, ki se ojašnjijo spomladi, bodo oplojene šele drugo jesen, t. j. v starosti polruga leta, kar je za našo solčavsko-jezersko ovco ravno prav. Tudi ovna bomo uporabili za plemo šele drugo jesen, ko bo že popolnoma razvit in se ga lahko oceni, če bo za plemo sposoben.

Ta način vzreje ovac se še pri nas, žal, ne izvaja. Moramo pa na vsak način to organizirati, če hočemo dvigniti našo ovčorejo v kvaliteto. Inž. T. G.

Sadjarske izkušnje preteklega leta

Bežen pregled čez leto 1940 je za sadjarje prav zanimiv in poučen. Že pretekla zima je sadjarje spravila v slabo voljo, ker so dolgoušci vsem tistim, ki sadno drevje niso primerno zavarovali, naredili občutno škodo. Posebno občutno škodo so zajci naredili v tistih predelih Slovenije, kjer se je ta žlahtna divjad močno zaplodila. Kakor okostnjaki so stala sadna drevesca ogločana, kjer so si dolgoušci brusili svoje zobe. Obeljena drevesa so bila spomladi samo nema priča škodljivega dela zajca, ki ga zakon dobro ščiti. Sadjarji smo lahko spomladi ugotovili samo škodo, ki ni bila majhna, in čakamo v upanju, da bo zakon zaščitil tudi sadjarje. Dokler pa ne dobimo takšnega zakona, moramo sadno črevje čez zimo zavarovati, kar je letos nešteto sadjarjev tudi že storilo, ker so lansko zimo imeli slabe izkušnje.

Prav tako je preteklo zimo napravil mráz precejšnjo škodo. Predvsem so bili hudo prizadeti drevesničarji, ker je nad 50% sadnega naraščaja pozeblo. Zaradi pozebe in zajca bo letos veliko pomanjkanje sadnega drevja za nasad. Tudi sadjarjem ni mráz prizanesel in je ne-

šteto čreves občutljivih sort pri vseh sadnih plemenih pobrala zima. Prave posledice zime se pa še niso v vsem obsegu pokazale, ker bo še marsikatero drevo tekom let shiralo. Pretekla zima je prizadejala slovenskim sadjarjem hud udarec, katerega bomo občutili več let. Vendar nam je pretekla zima nudila tudi zelo koristna navodila. Sorte, ki so popolnoma pozeble, v bodoče na tistih mestih ne bomo več sadili, temveč le tiste, ki so mráz dobro prenesle. Res so nekatere sorte v raznih krajih različno pozeble, kar je samo znak, da drevesa nekaterih žlahtnih sort uspevajo in so primerna samo za izbrane lege. Vse te slabosti nekaterih sort bomo morali upoštevati pri sestavi novega sadnega izbora.

Ko je prišla pomlad, so se srca sadjarjev nasmejala, ker se je obetala odlična sadna letina. Toda tega veselja in upanja je bilo kmalu konec. Že v cvetju je začelo deževati, kar je mnogo vplivalo na slabšo sadno letino. Zaradi slabega vremena se cvetje nekaterih sort ni oplo-dilo, veliko cvetja pa je imel čas uničiti cvetožer. Takoj po cvetju smo opazili, da bo sadna letina v Sloveniji srednja, ozi-

roma vpretežni večini slaba. Deževno vreme je trajalo vse leto, kar je bilo zelo neugodno in pospešilo razvoj različnih sadnih boleznih in škodljivcev. Predvsem je bilo ugodno vreme za razvoj škrlupa (krastavost) in jabolčnega zavižaja (črvivost). Lahko trdimo, da smo lansko leto pridelali prav malo namiznega sadja, razen tistih sadjarjev, ki so upoštevali vsa strokovna navodila in so sadno drevje pravilno in temeljito škropili. Ker je bil pridelek znatno manjši

kot druga leta in je bilo veliko povpraševanje po sadju, smo sadni pridelek kljub temu dobro vnovčili; vendar se na to v bodoče ne smemo zanašati. Pretekla zima in leto je sočujrje marsičesa naučilo in jim dalo mnogo misliti. V novem letu bomo morali tudi v sadjarstvu ubrati nova pota. K temu nas bodo prisilile razmere, zato bomo z vsemi doseďanjimi izkušnjami in sadjarsko znanostjo iskali novih potov za večji in boljši sadni pridelek.

F. S.

Bodi sosedi res soseda

Včasih pride kaka deklica v šolo in mi prinese napisano na listku: »Prosim, če bi dali mojo hčerko drugam sedet in ji prepovedali, da ne sme s to in to učenko iti skupaj domov.«

Začudilo me je to! Obe deklici sta pridni, mirni in dobri. Iz sosednjih hiš sta in imata skupno pot domov več kot uro hoda.

Ko malo povprašam, zakaj ta pošta, mi otroci povedo, da sta se »sosedovi tete« skregati, da je ena teh tet udarila sosedovega otroka — in ogenj je bil v strehi.

Včasih se tak ogenj prepira omeji, počasi pogasi, včasih se pa zanese še na druge sosede in tako nastane več strank. Ena drži z eno, druga z drugo, besede padajo, stari grehi se vlačijo na dan, storjeni in nestorjeni. Za pohlevnimi kokaškami frče polena, če so za en meter prestopile sosedovo dvorišče. Na koncu vsega razdor še pred nedolžnimi in dobrimi otroci, ki ne bi niti smeli vedeti, kaj se pravi kregati se.

Ali je potrebno vse to? Ali je koristno? Neki moder človek je dejal: »Dobri sosedi so kakor dragocenost, ki se ne more in ne da preplačati.« Hitro se človek lahko skrega, včasih je dovolj samo malo nerazpoloženja, slaba volja in prepir je tu. A težko je potem pomiriti se, spraviti zaupanje in prijateljstvo v stari tir. —

Zato naj vsaka soseda dobro premisli, preden začne prepir in naj tako dobro premisli in se premaga, da ga sploh ne začne.

Sosed je tako potreben sosedu, tako zelo sta povezana drug na drugega, včasih bolj kot družinski člani sami med seboj.

Kako je bilo včasih čislano sosedstvo. Na Gorenjskem, kjer sem pred leti službovala, je bil sosed klican za starešino pri poroki in ohceti. Če ni bil slučajno kak sorodnik krstni boter novorojenčku, je bil boter sosed. Zelo mi je bila všeč ta lepa, stara navada, iz katere se je videlo, kako se spoštuje sosedstvo.

Kolikim gospodarjem je dober sosed pregnal tatu, jih opozoril na ogenj in prvi z vso vnemo gasil. Kolikim gospodinjam je bila soseda bliže od rodne sestre. Vse ji je lahko zaupala, vse težave ji razkrila. Ko je bilo treba mlademu bitju pomagati na ta božji svet in kadar so mrliča polagali na mrtvaški oder, je bila dobra soseda prva in prekoristna pomoč.

Še pred kratkim pride neka mati k meni in mi reče: »Prosim, gospa, da našo Tinko presedete kam drugam. N. ima uši. Jaz ji ne bom večno čistila glavo.« Obljubim ji in drugi dan pregledam glavo vsem otrokom. Uši obdolžena deklica jih ni imela, četudi sem še tako natančno pregledala glavo. Vprašam njeno součenko, s kom hodi domov. Pove, da ne sme več hoditi z N., da ji to več mama ne puste. Da pa hodi domov z neko drugo. Ko to »drugo« pregledam, vidim, da je res ušiva.

Ne vem! Ali je ta skregana soseda resnično mislila, da je njena Tinka dobila golazen od sosednje punčke, ali je natoleevala.

Naredila sem pridigo otrokom in že so jo, kar je skoraj verjetno, prenesli domov. So starši vedeli, da velja ta priča njim.

Sosede, če se kdaj sporečete, se tudi kmalu »odrečite«. Kako lepo pravi sveto

pismo, da ne sme sonce zaht, preden se dva zopet ne pomirita in sprijaznita.

Saj bi včasih že kar rade začele pogovore, pa ne vedo, kako bi. Trmasta je ena, trmasta druga; ponížati se nobena noče, četudi po prespani noči obe spoznata, da je je bil ves prepír otročarija.

Kako začneta? Z otroci! Prvič je največja neumnost otrokom govoriti o prepíru, ki ga imata sosed med seboj. Če pa že v svoji nepremišljenosti govoriš in prepoveduješ prijateljstvo med otroci, nikar tega ne nadaljuj.

Otrok ne pozna čolge jeze in ta se bo najhitreje približal sosedovemu otroku. Pusti ga, naj gre, da se s sosedovimi igra, kot se je vedno prej pred prepírom. Z malenkostmi pokažeš, da uisi več zjezna in hudač. In če je sosed res kot mora biti dobra sosed, bo ta namig takoj videla in stisnila ponujeno ji roko.

Prepíri, včasih naravnost iz otročarije nastali, pa ne smejo trajati dolgo, ker je kvarno za obe: zate in za sosedu. Kaj veš, če ne boš že v kratkem potrebovala njeno pomoč.

I. G.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Kranj. Na sejmu v ponedeljek 30. decembra 1940 so prignali 35 volov (prodali 17), 15 (0) krav, 1 (1) telico, 2 (1) leteli in 108 (44) prašičev. Cene so bile sledeče: voli: I. vrste 9,50, II. vrste 8,75, III. vrste 7,75; telice: I. vrste 9,50, II. vrste 8,75, III. vrste 7,75; krave: I. vrste 8,75, II. vrste 7,50, III. vrste 6,25; teleta: I. vrste 13, II. vrste 12; prašiči: špeharji 17,50—18, pršutarji 16,50—17 din kg žive teže. Mladi pujski od 7—8 tednov stari 300—450 din komad.

Metlika. Na zadnjem sejmu dne 10. decembra 1940 so plačevali živino po tehle cenah: voli: I. vrste 8—8,50, II. vrste 7,50—8, III. vrste 7,50—8; telice: I. vrste 7,50, II. vrste 7,25, III. vrste 5—6; krave: I. vrste 7,50, II. vrste 6—7, III. vrste 5,50—6; teleta: I. vrste 10 din kg žive teže. Prašiči (mladi) 160—280 din komad. Dogon je bil velik (498 volov, 202 kravi, 291 telic in juncev), kupčija pa bolj slaba.

Črnomelj. Na sejmu dne 24. decembra 1940, ki zaradi slabih vremenskih razmer ni bil velik (prinali so 63 volov in nekaj malega druge živine), so bile cene sledeče: voli: I. vrste 8,50, II. vrste 7,50, III. vrste 7; mlada živina: II. vrste 8,50, III. vrste 7,50; krave: II. vrste 7, III. vrste 6 din kg žive teže. Mladi prasci do 8 tednov stari 250—350 din komad. Sicer je cena prašičev v okraju: špeharji 12,50—15, pršutarji 12—14 din kg žive teže.

Maribor, levi breg. Po poročilu od 20. decembra 1940 so bile živinske cene v okraju takele: voli: I. vrste 9, II. vrste 8, III. vrste 7; telice: I. vrste 8, II. vrste 7, III. vrste 6; krave: I. vrste 8, II. vrste 7,

III. vrste 6; teleta: I. vrste 11, II. vrste 10; prašiči: špeharji 12, pršutarji 11 din kg žive teže.

Ptuj. Na živinskem sejmu dne 17. decembra 1940 so bile cene sledeče: voli: I. vrste 8,25, II. vrste 7, III. vrste 6; telice: I. vrste 8,75, II. vrste 7—8, III. vrste 6; junci: I. vrste 7, II. vrste 6,50, III. vrste 6; krave: I. vrste 6,75, II. vrste 5—6, III. vrste 4 din kg žive teže. Na sejmu so prignali 487 glav živine, prodali pa 200 glav, od teh 2 konja in 15 volov za Nemčijo. Na svinjskem sejmu dan pozneje so veljali prašiči: pršutarji 11,50—12,50, debele svinje 13—14, plemenske svinje 10—11,50 din kg žive teže. Prasci od 6—12 tednov stari 150—300 din komad.

Slovenji Gradec. Po podatkih od 20. decembra 1940 so bile v okraju te cene živine: voli: I. vrste 7—8, II. vrste 6—7, III. vrste 4—5; telice: I. vrste 7—8, II. vrste 6—7, III. vrste 4—5; krave: I. vrste 6, II. vrste 5, III. vrste 4; teleta: I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči: špeharji nimajo podatkov, pršutarji 17 din kg žive teže.

Dravograd. Poročilo občine dravogradske od 1. januarja 1941 navaja naslednje cene živine: voli: I. vrste 8,50, II. vrste 7,50, III. vrste 5,50; telice: I. vrste 8, II. vrste 7, III. vrste 6; krave: I. vrste 7, II. vrste 6, III. vrste 5; teleta: I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči: špeharji 13, pršutarji 13 din kg žive teže.

Lendava. Redni živinski sejem je bil v Lendavi dne 19. decembra 1940. Prignanih je bilo precej krav (135), ostale živine pa manj. Prodane je bilo približno polovica živine po tehle cenah: biki: nad 800 kg teže 8—8,50, pod 800 kg 7—7,50;

voli: 7.75; telice 7—7.75; krave 4—4.50 din kilogram žive teže.

Ljutomer. Poročilo od 30. decembra 1940 navaja, da so bile ta čas v okraju naslednje živinske cene: bik: I. vrste 9, II. vrste 7.50, III. vrste 6; telice: II. vrste 6.50—9, III. vrste 5.50—6.50; krave: II. vrste 5.50—7, III. vrste 4.50—5.50; teleta II. vrste 8—9; prašiči: pršutarji 9—15 din kilogram žive teže.

CENE

Kranj. Pšenica 450, ječmen 425, rž 425, oves 375, koruza 375, krompir 225, lucerna 125—150, seno 150—175, slama 75 din 100 kg. — Goveje meso 15—18, svinjina 24, slanina 26, svinjska mast 28—30, med 36—40, neoprana volna 88—92, oprana volna 100—104 din kg. Mleko 2.25—3 din liter, presno maslo 48—52 din kg, drva 150—160 din 1 prm.

Črnomelj. Pšenica 375, ječmen 325, rž 325, oves 350, koruza 250, fižol 550, krompir 150, lucerna 125, seno 75, slama 50 din 100 kg. Goveje meso 12—16, svinjina 22, svinjska mast 26, med 32, slanina 24; vino navadno pri vinogradnikih 8.50—9, finejše sortirano 10 din liter.

Maribor. Pšenica 350, ječmen 300, rž 350, oves 290, koruza 350, fižol 700, krom-

pir 200, seno 180, slama 85 din 100 kg. Goveje meso 16—18, svinjina 20, slanina 24, svinjska mast 26 din kg; mleko 2.50 din liter, surovo maslo 40 din kg, drva 165 din 1 prm, navadno vino 10, finejše vino 12 din liter.

Ljutomer. Pšenica 330, ječmen 300, rž 360, oves 320, koruza 200—250, fižol 400—600, krompir 150, seno 100, slama 70 din 100 kg. Goveje meso 12—16, svinjina 18, slanina 24, svinjska mast 25 din kg. Navadno vino 15, finejše nad 15 din liter.

LES

Po podatkih od 3. januarja 1941 so bile cene na ljubljanski borzi kakor je spodaj navedeno. Razumejo se za 1 kubni meter franko vagon nakladalna postaja. V prosti trgovini so nekaj višje.

Smreka-jelka: hlodi I/II 270—330, brzojavni drogovi 250—290, bordonali 330—360, filerji 290—330, trami ostalih dimenzij 290—330 din.

Bukev: hlodi I/II od 30 cm dalje 230—280, hlodi za furnir od 40 cm dalje 290—340, deske-plohi naravni 330—620, parjeni 450—730 din.

Hrast: hlodi I/II od 30 cm dalje 290—440, bordonali 850—1100, frizi 1000—1350 dinarjev.

KUHINJA

Različni čaji. Ruski čaj. Za 6 skodelic čaja ga pridenem 2 polni žlici, in sicer tako, da vlijem par žlic vrele vode nanj. Potem pristavim na krop da zavre. Ko zavre, takoj odstranim in pustim dve minuti stati, nakar ga precedim v skodelice, osladkam, vržem v vsako skodelico primerno sladkorja, odrezek limonine lupinice, žlico ruma ali simonin sok ali par žlic malinovca.

Čaj iz lipovega cvetja. V 1 liter vrele vode pristavim primerno množino posušenega lipovega cvetja in pustim 5 do 10 minut vreti in par minut stati, nakar odcedim, osladkam in pridenem dodatke kakor pri ruskem čaju.

Prav dober čaj je tudi z dodatkom limone in pomaranče. V ta namen denem v 1 liter vrele vode eno prerezano limono in eno prerezano pomarančo, žličico čaja, par žlic vina in primerno sladkorja. Vse te snovi pustim, da par minut vro in par minut postoj, nakar precedim po skodelicah. Namesto sladkorja, porabim

lahko med, kar je posebno priporočljivo proti prehladanju. Ta čaj je dober vroč, ohlajen in tudi mrzel. Ruski čaj vsebuje mnogo strupa, teina, zato je preobilno pitje tega čaja škodljivo.

Čaji iz domačih sadežev, zelišč in rož so zdravilni in tudi prijetnega okusa.

Čaj iz posušenih bezgovih jagod. Na 1 liter vrele vode denem dve žlici stolččnih bezgovih jagod in pustim 5 minut vreti, 5 minut pa stati. Precejen čaj osladkam in stisnem vanj polovico limone.

Mešan čaj. Prgišče lipovega cvetja, žlico stolččnih bezgovih jagod, žličico posušenih borovnic in posušene lupine enega jabolka pristavim na 1 in pol litra vrele vode in pustim 5 minut vreti, 5 minut stati. Nato precedim čaj, osladkam in z dodatkom ruma še zboljšam.

Zelo zdravilen je čaj iz posušenih bezgovih listov. V senci posušene bezgove liste spravim v škatlo, da jih rabim kadar kuham čaj iz njih. Čaj iz posuše-

nih bezgovih listov pustim 20 minut vreti. Precejšen čaj brez dodatkov je priporočljiv posebno zato, ker čisti kri in izloča seč.

Čaj iz jagodovih listov. V 1 liter vode vržem 1 do 2 žlici posušenih in zdrobljenih jagodovih listov in kuham 10 minut. Kuhan čaj precedim, osladkam in mu pridnem pol skodelice toplega mleka in primerno sladkorja. Ta čaj je priporočljiv posebno za slabotne otroke. Za odrasle je dober kot dodatek limonin sok ali malinovec.

Čaj iz posušenih jabolčnih lupin in šipkovih jagod. Šipkovim jagodam odstranim peške in posušene jagode rabim za čaj. Jabolčne lupine posušim in spravim. Za 1 liter vode vzamem žlico šipkovih jagod, toliko jabolčnih lupin, kolikor jih s tremi prsti zagrabim. Jagode in jabolčne lupine pristavim na vrelo vodo in kuham 10 minut. Ko čaj še nekaj minut stoji, ga precedim in osladkam ter z dodatkom ruma zboljšam. Čaj iz šipkovih jagod čisti ledvice in pospeši odtek vode iz človeškega telesa.

*

Žemljini zrezki. Tri velike stare žemlje ali toliko kruha zrežem na rezine in jih polijem s četrt litrom mrzlega mleka. Ko so žemlje dovolj napojene, jih stlačim in jim prilijem še četrt litra mrzlega, v katerem sem dobro stepala eno celo jajce. To zmes pustim še nekaj časa stati, nakar zložim v kozico, ki sem jo prav dobro namazala z maslo ali s surovim maslom. Jed pečem četrt ure v srednje topli peči. Gotovo jed zrežem na kose in serviram z jabolčno čežano ali brusnicami.

Kvaša za divjačino in drugo meso. Za kvašo rabim tele zelenjave in dišavnice: korenine peteršilja, zelene, korenčka, rumene kolerabe. Vse te zelenjave zrežem na tanke listke in pristavim v 3 litre nesoljene vode. Potem pridnem kvaši še te-le dišavnice in zelenjave: vejico šatraja, vejico materine dušice (timijana), vejico majarona, lovorjev list, malo oreška, nekaj zrn popra, nekaj zrn brinjevih jagod, nekaj smrekovih vršičkov in kozarec kisa. Kvašo kuham dobre pol ure. Kuhano ohladim in zlijem po lepo zloženem mesu v toliko, da voda stoji čez meso. Kvaša meso zboljša, mu pripravi okus po divjačini in mu dalj časa ohrani svežost. Za bolj mehko meso zadostuje kvašenje 24 ur. Star zajec, stara srna ali

gams lahko ostaneta ves teden v kvaši. Pač pa je treba kvašo vsak drugi dan spremeniti; v poletnem času pa vsak dan. Poleg divjačine kvašimo tudi govedino, ovčje in kostrunovo meso. Star domači zajec izgubi v kvaši svoj značilen okus in postane kot divjačina. Domači zajec ima bolj mehka vlakna, zato mu zadostuje za zboljšanje 24 ur.

Kunel v polivki. Kose kunčjega mesa nasolim in zložim v kozico, v katero sem dala žlico surovega masla ali masti, narazala celo čebulo in pridejala zelenega peteršilja in nekaj žlic paradižnikove mezge. Kozico dobro pokrijem in pražim toliko časa, da meso porumeni in se zmehča. Nato potresem z žlico moke. Ko moka zarumeni, zalijem z juho, s krompom ali s krompirjevko. Ko še dobro prevre, pobrem meso iz omake, mu odstranim kosti, zložim na krožnik in precedim omako po mesu. Kot pridevek mi služi pražen riž, testenine ali polenta.

Praženo goveje meso. Kos govejega mesa pristavim z vsemi zelenjavami in s kostmi kot za juho. Ko je meso napol kuhano, ga vzamem iz juhe in denem v posodo, katero sem pokrila z rezanim korenjem, z rezanimi koreninami peteršilja in zelene, koreninami zelene in rumene kolerabe, tudi na rezine zrezane, in pol čebule, tudi na rezine zrezane. Za duh dodam par nageljevih žbic in nekaj zrn celega popra. Kozico dobro pokrijem, tako da rob pokrovice obložim z močnatim testom, da se ta trdno oprime kozice. S tem zabranim dohod zraka in omejim izhlapevanje mesnega soka. Na nepremočnem ognju dušim meso dve uri. Dušeno meso postane mehko, se ubeli in je zelo sočnato. Meso serviram s posiljenim zeljem in praženim ali pere krompirjem.

SEJMI

13. 1.: živ. in kram. Krka-Videm, Žirovnica (Notranjsko), Nova cerkev, Šmarje pri Jelšah, svinj. Središče. — 14. 1.: živ. in kram. Kamnik, svinj. Ormož, živ. Ljutomer, konji in gov. Maribor, živ. Marija Gradec-Laško, živ. in kram. Verače pri Podčetrtku, svinj. Dol. Lendava. — 15. 1.: živ. Ljubljana, živ. in kram. Vel. Podlog pri Krškem, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje, tržni dan Trbovlje. — 16. 1.: svinj. Turnišče. — 17. 1.: živ. in kram. Cerklje, gov. svinj. in kram. Kostanjevica na Krki, živ. in kram. Unec, Videm-Dobrepolje, svinj. in drobn. Maribor, Slov. Bistrica. — 18. 1.: živ. in kram. Gradac, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje.

PRAVNI NASVETI

Škoda, storjena po divjačini. L. K., S. Divjačina vam je napravila škodo na fiziološki, Odškodninsko razsodišče pri občini je odločilo, da vam mora lovski zakupnik povrniti 42 kg boljše fiziološke. Pozvali ste zakupnika, da vam pošlje fiziološko na dom, ali pa na njivo, ki je blizu doma. Zakupnik vam je odgovoril, da kaj takega ne morete zahtevati. Vprašate, ali lahko prisilite lovskega zakupnika, da vam pošlje prisojeno vam količino fiziološke in kako. — Odškodninsko razsodišče je napačno ravnalo, ko je obsodilo lovskega zakupnika na povračilo škode v fiziološki. Po predpisih lovskega zakona bi ga moglo obsoditi le na odškodnino v denarju. Če bi denarne odškodnine ne hotel plačati, bi z odločno odškodninskega razsodišča lahko pri sodišču predlagali prisilno izterjavo.

Kmetška zaščita. V. A. V. Zmoti ste, ko mislite, da se morete obrniti za pomoč, četudi za polovico znižanje dolga ne morete odplačevati. Nobena postava ni odredila, da naj se taki dolžniki, ki ne morejo odplačevati dolžnih obrov, kje zglašijo. Po uredbi o likvidaciji kmetijskih dolgov morajo dolžniki v redu odplačevati obroke, ker drugače upniki po predhodnem opominu lahko izterjajo celo terjatev.

Menjava parcel. A. K. Hoteli ste menjati z nekim posestnikom zemljišče, da bi ga imeli bliže doma. Ker ste se bali stroškov, vam je notar svetoval, da menjavo odložite na poznejši čas. Sedaj vam pa nasprotnik grozi z odvratnikom. Vprašate, ali ste sedaj res dolžni menjati. — Vse je odvisno od tega, ali ste se glede menjave samo dogovarjali, ali pa ste se že dokončno dogovorili. V prvem primeru do sklepa pogodbe in do kakšnih obveznosti še ni prišlo, v drugem primeru pa morate izvršiti sprejete obveznosti. Če se z nasprotno stranko ne boste mogli sporazumeti in bo ona tožila, bo pač odločilo sodišče. Glede plačila stroškov pač velja dogovor, v kolikor ga pa ni, je pa pravilno, da vsaka stranka nosi polovico stroškov.

Odškodnina za konja, ki je bil na orožnih vajah. F. B. Vprašate, kam bi se obrnili glede plačila odškodnine za konja, ki je bil en mesec na orožnih vajah. — Obrnite se na poveljnika dotične vojaške edinice, pri kateri ste imeli konja.

Zahteve nezakonske matere. A. V. Nezakonski oče je zavezan povrniti materi stroške poroda in pa stroške njenega vzdrževanja za prvih šest mesecev po porodu in tudi daljše izdatke, ako so potrebni zaradi poroda. Taka terjatev za stara tekom treh let po porodu. Otroka

pa mora vzdrževati, dokler se ne more sam vzdrževati. Ako se vi, ki niste nezakonska mati poročite z nezakonskim očetom, ne bo dobila nezakonska mati napram vam nobenih pravic, ravno tako tudi ne otrok. Pač pa ostanejo vse navedene pravice napram nezakonskemu očetu nedotaknjene in ga bodo tudi lahko rubili, če bo kaj imel.

Zapeljano dekle. F. R. D. Če vas je fant pripravil s svojimi obljubami, da vas bo poročil, do tega, da ste se mu vdali, sedaj se pa ženi pri drugi, ga lahko tožite na odškodnino zaradi zmanjšane možnosti mojitve. Višina take odškodnine je pač odvisna od dejanskih razmer. Če nimate prič, ki bi mogle potrditi fantove obljube, ali kakšnih fantovih pisem, iz katerih bi se videlo, da vam je obljubil ženitev, bo moralo sodišče zaslišati vas in fanta, da bo moglo soditi o vašem odškodninskem zahtevku.

Kriva meja. V. P. Če so vaši predniki že nad 40 let uživali gozd do meje, kakor je sedaj v naravi, in ki je kriva, vas sosedje ne morejo prisiliti, da bi pristali na spremembo meje, čeprav mapa kaže ravno mejo. Če sta si z bratom podedovani gozd že razdelila, se more brat le glede svojega dela gozda dogovoriti s sosedi na novo mejo, ne pa tudi glede vašega dela. Če pa gozda še nista razdelila in sta sosednika, je potreben sporazum obeh. V tem primeru vam svetujemo, da si gozd najprej med seboj razdelita, nato naj se pa vsak zase dogovarja s sosedi glede meje.

Previsoka zgradarina. J. A. - Davčna uprava vam odmerja zgradarino od višjega zneska najemnine, kakor jo v resnici prejimate od strank. Posledica tega je, znaša davčna osnova preko 500 din in niste oproščeni davka, čeprav imate 9 otrok. — Niste povedali, ali tudi sami stanujete v hiši, ali pa celo hišo oddajate v najem. V vsakem primeru se zgradarina odmerja od cele vrednosti hiše, torej tudi od vašega stanovanja, če v tej hiši stanujete. Če pa vi ne stanujete v hiši, pa davčna uprava gotovo smatra, da je stanovanje več vredno, kakor pa vi prejimate najemnine in vam spet odmeri zgradarino po pravi vrednosti stanovanja. Najbolje bo, da vprašate pri davčni upravi, kako so prišli do tako visoke davčne osnove. Če mislite, da se vam odmerja previsoka zgradarina, se vselej pravočasno pritožite. Do oprostitve davka imajo pravico tisti davčni zavezanci, ki imajo 9 ali več živih otrok, katerih davek po vseh davčnih oblikah ne presega 500 din na leto. Upoštevalo se bo pri vas tudi zgradarino v onem znesku, ki ga plačate za tisto leto, za katero bi radi dosegli oprostitve.